

FCI – Standard nr 171 / 05. 06. 2002 / D**ARDENNI KARJAKOER**

(Bouvier des Ardennes)

TÕLGE: Dr.J-M. Paschoud ja pr R.Binder, korrigeeritud pr Peper'i poolt (saksa keelde).

PÄRITOLU: Belgia.

KEHTIVA ORIGINAALSTANDARDI AVALDAMISE

AEG:

25.10.2000.

KASUTUS: Põliselt üks tegelik karjakoeratõug, kes on kohanenud eluga vabaduses ja ränga tööga, mis seisneb veisekarja kokku ajamises, hoidmises ja eskortimises. Veel tänapäevalgi on see koer minimaalse väljaõppega võimeline maksimaalse edukusega tegutsema mitmekülgse töökoerana, kes on eriti sobiv karja ja omandi valvamiseks.

FCI KLASSIFIKATSIOON:

Rühm 1

Lamba- ja karjakoerad

(välja arvatud šveitsi alpi karjakoerad).

Alarühm 2

Karjakoerad (välja arvatud šveitsi alpi karjakoerad).

Töökatssetega.

LÜHIKENE AJALOO LINE ÜLEVAADE :

Seda koera on läbi aegade belgia Ardennides tuntud „veisekoera“ nime all ning aretatud vaid kasutusotstarbest lähtuvalt. Oma nime vääriliseks teeb selle koera tema sobivus veiste valvamise ja karjatamise tööks ning tema kehaehitus. Käre ilmastik, raske ja hästi spetsiifiline töö, järsk maastik ja armunud olud kujundasid tõu tüübi.

Ainult tugevad ja töövõimelised isendid kitsalt piiritletud alal toimunud vabaaretuses jäid ellu ja karjatasid karju, peaasjalikult piimakitsi ja lambaid, viimastel aastasadadel ka sigu ja hobuseid.

Alates 19. sajandist kasutati teda ka hirve- ja metsseajahil, ning temast kujunes kahe ilmasõja vahelisel perioodil salaküttide koer.

19. sajandi lõpul segunes karjakoera hulka ka karmikarvalist lambakoera, kuid ta jäi tugevamaks, jässakamaks ja hammustamisaltimaks kui see. Ühetaolisema tüübi väljaselgitamiseks viidi Belgia koeranäitustel sisse karjakoertele mõeldud ekspertiisiklassid.

27. aprillil 1903 toimunud Lüttich'i koeranäitusel leidis prof. Reul „Tom“ esimese selle karjakoera tõu ideaaltüübi (nagu tookord üldiselt, ilma täpsustavate märkusteta).

Aastal 1913 loodi „Lüttichi provintsist ja Ardennidest pärineva karjakoera parandamise ja aretuse ühing“, mis töötas välja standardipõhja. Vastav kinnitatud tekst tunnustati Belgias aastal 1923 ning F.C.I. avaldas standardi 16. juunil 1963.

Lugematud lõpetatud talupidamised Ardennides, mis olid seotud piimakarjakasvatuse hävimisega, viisid drastiliselt alla ka kasutuskõlblike töökoerte arvukuse.

Aastal 1985 viis toorpiima kogujate ja koerahuviliste koostöö mõnede selle ajani säilinud ardenni karjakoera vähem või rohkem tüüpiliste isendite leidmiseni.

1990ndatel jõudsid aretajad selgusele, et tuleb aretada koeri, kes oleksid lähemal standardis kirjeldatud tüübile ja vajasis selleks Ardennide aretusliine. Hämmastaval kombel leidis maa põhjaosas veel mõni veise- ja lambakasvataja, kes vaimustunud nende koerte tööst kariloomade ajamisel täielikus vaikus, kuid ettenägelikult ja asjatundlikult jätkasid aretustööd 1930ndatel alustatud aretusliinidega. Alles aastal 1996 tunnustati ametlikus künoloogias selliste aretusliinide eksisteerimist.

ÜLDMULJE :

Keskmise suurusega, jässakas talupoja-koer ilma mingi elegantsuse mõjuta. Ta on lühike ja tüse, raskema luustikuga, kui seda tema olemus aimata laseks, ning võimsa peaga. Selle koera kirjeldamiseks sobivad kõige paremini sõnad lühike, kompaktne ja lihaseline. Tema karge ja sakris karvkate (peale otsmiku, kus see on lühem ja siledalt liibuv) ning moka- ja lõuahabe annavad talle pahura ilme. Ardenni karjakoer peab hindamise ajal esinema loomuliks seisus vabalt ja ilma esitaja kehalise kontaktita.

OLULISED PROPORTSIOONID :

- Õlanukist istmikunukini mõõdetud kerepikkus vastab ligikaudu turjakõrgusele.
- Rinnakorvi sügavus vastab ligikaudu poolele turjakõrgusest.
- Pea on üsna lühike ja koonuselg on selgelt lühem kolju-osast, mis omakorda on vaid veidi laiem oma pikkusest.

KÄITUMINE / ISELOOM :

Ardenni karjakoer on täis vastupidavust ja energiat, ta on mänguline, uudishimulik, väle ja seltsiv ; oma

silmatorkavaima omaduse, kohanemisvõime tõttu tunneb see koer end vabalt igal elualal. Ta on järeleandmatu ja uskumatult julge oma inimeste, omandi ja territooriumi eest välja astumisel.

PEA :

Tugev, kuid lühike.

PEAPIIRKOND :

Kolju : Lai ja lame ; kolju ja koonu ülemised piirjooned kulgevad paralleelselt. Laubavagu ja kuklakühm on praktiliselt märkamatud.

Kulmukaared on kulmusalkude tõttu rõhutatud. Sarnakaared ei ole liiga esiletulevad ega ka liiga tugevasti kaarduvad.

Üleminek laubalt koonule : Märgatav, kuid mitte ülepakutud.

NÄOPIIRKOND :

Ninapeegel : Lai, alati must.

Koon : Lai, tüse, silmade alt hästi täitunud, selgelt lühem kui kolju-osa. Kaetud turritavate karvadega, mis moodustavad silmanurkadest alates loorituse. Koonu ja põskede küljed on ühendatud katkematult kulgeva joonena.

Mokad : Õhukesed, hästiliibuvad, mokaservad on alati mustad. Suunurk ei tohi olla lõtv. 5-6 cm pikkune karv üla- ja alamokkadel, alalõual ja koonul moodustab moka- ja lõuahabeme.

Lõuad / Hambad : Võimsad lõualuud, hammastik peab olema täiskomplektne vastavalt koera hambavalemile. Võib esineda kuni kahe 1. eespurihamba (2 PM1) puudumist ; 3. purihambaid (M3) ei arvestata. Lõikehammastel on kääritaoliselt lõikv hambumus ja nad asetsevad korrapäraselt laia kaare kujulisel joonel. Kontaktikaotuseta otsehambumus on küll lubatud, kuid

pole ette nähtud. Suuõõs ja igemete ruumpeab olema võimalikult tumedalt pigmenteerunud.

Põsed : Lamedad, kuid hästi lihaselised.

Silmad : Keskmise suurusega, teineteise suhtes mitte liiga laia asetusega, kergelt ovaalsed, mingil juhul mitte pallikujulised ega välja pungituvad, nii tumedad kui võimalik. Silmalaugude servad on mustad; kolmas silmalaug ei tohi nähtavale tulla.

Kõrvad : Kupeerimata. Kõrge asetusega, kolmnurksed, üsna väikesed. Ettepoole tõmmatult ei tohi kõrvatipp ulatuda kaugemale silma välisnurgast. Kindlalt püstise asetusega ja teravatipulised kõrvad on eelistatumad. Niisamuti on lubatud ka ettesuunas rippuvate tippudega kui ka poolelt kõrguselt külgsuunas volti murdunud kõrvad.

KAEL :

Tugev, lihaseline, hea asetusega, pigem silinderjas, kergelt kumerdunud, piisavalt kõrge hoiakuga, ilma kaelalotita.

KERE :

Võimas, kuid mitte raskepärane, pigem kumerate kui lamedate roietega. Pikkus õlanukist kuni istmikunukini on umbes turjakõrgusele vastav. Tühimikud on üsna lühikesed.

Ülajoon : Horisontaalne, lai, jõuline, tasane.

Turi : Kergelt esile tulev.

Selg : Lihaseline ja kindel, nõtke, kuid ilma viiteta nõrkusele.

Nimme (lanne) : Lühike, hästi lai, lihaseline, õhelt küljelt teisele kulgeb üsna tasasena.

Laudjas : Lai, hästi veidi kaldus või eelistatult horisontaalne.

Rinnakorv : Lai, kuni küünarnukkideni alla ulatuv; Roided on hästi kumerdunud, eriti oma ülemise kolmandiku osas. Rinnakorvi allosas peab ühelt küljelt teisele üleminek

olema mõnevõrra kaarduv. Eestvaates on eesrind üsna lai.

Alajoon : Üsna täidetud kõhupartii on veidi üles tõmmatud.

SABA :

Suuremal osal loomadest on lühike saba, paljud sünnivad juba sabatuna. Saba on jäme ja kõrge asetusega.

Lühike saba : pikendab ülajoont.

Maades, kus sabade kupeerimine on seadusega keelatud, lubatakse ka pikka saba.

JÄSEMED :

ESIJÄSEMED :

Võimsa luustikuga. Tugevate lihastega esijalad on igast küljest vaadates püstised ja eestvaates paralleelsed.

Õlad : Keskmise pikkusega ja kaldus asetusega, tusedate lihastega. Õlavarrega moodustavad õlad ligikaudu 110 ° nurga.

Õlavarred : Pikad, hästi tugevasti lihastunud.

Küünarnukid : Kindlad, mitte väljapööratud ega ka liiga tihedalt külgedele surutud.

Küünarvarred : Sirged, tugevad.

Randmeliigesed : Kindlad, selgepiirilised, madala asetusega.

Kämlad : Tugevad, lühikesed, vaid üsna veidi kaldus asetusega.

Esikäpad : Ümarad, kokkusurutud, kumerate varvastega ; käpapadandid on tumedad, paksud ja elastsed, küüned on suured ja tugevad.

TAGAJÄSEMED :

Võimsad, lihaselised, normaalselt arenenud, tagantvaates paralleelsed. Küljelt vaadates peavad jalad asetsema peaaegu istmikunukist maha tõmmatud mõttelise vertikaaljoone puutepunktis.

Reied : Hästi tugevad ja tüsedate lihastega.

Sääred : Mõõduka pikkusega, hästi lihaselised.

Kannaliigesed : Madala asetusega, laiad, soonilised.

Pöiad : Külgvaates mitte eriti kaldus. Ilma lisavarvasteta.

Tagakäpad : Sarnased esikäppadele.

LIIKUMINE :

Jäsemed liiguvad paralleelselt kere pikiteljega ja sellest kõrvale kaldumata.

Kiire, vaba samm ja hoogne traav on enamkasutatavad liikumisviisid. Ardenni karjakoer ei ole valdavalt galoppeerija, kuid on võimeline igal liikumisviisil ning mistahes kiirusel täishooga sooritama täielikke suunamuutusi. Traav on pika ulatusega, liigutused on ühtlased, suurepärase tagajalgade tõukega, kusjuures ülajoon jääb kindlaks ja tasaseks. Küliskäik on ebasoovitav. Oma liikumistungi tõttu püsib ardenni karjakoer harva ühel kohal. Kütкета liikumisel juhindub ta oma instinktist karja koos hoida nii, et ta jääb sageli oma peremehest tahapoole ning järgneb talle poolringikujulisi kaari joostes.

NAHK :

Tihke, voltideta, samas pehme. Silmalaugude ja mokaade servad on alati tugevasti pigmenteerunud.

KARVKATE :

KARV :

Karvkate peab olema sellise struktuuriga, et koer suudaks vaatamata oma kodumaa sageli ekstreemsetele ilmastikutingimustele vabalt elada ning karja valvata ja ajada. Kattekarv peab olema kuiv, karge ja sakris ning kogu kehal ligikaudu 6 cm pikkusega ; siiski on laubal, peale kulmukarvade karv lühem ja liibub tasasemalt. Karvast peab moodustuma umbes 5-6 cm pikkune moka-

ja põskhabe, mis ulatub kuni seesmiste silmanurkadeni. Küünarvarred on kaetud veidi lühema, kuid kuiva, kergelt karuse karvaga, mis nende tagaosas moodustuva karvanarmastusega rikub jala muidu silinderjat üldmuljet. Reite väliskülgedel on karv pikem ja moodustab nn püksid. Kõrvade välisküljel on karv lühike, pehme ja sile, segatud üksikute pikemate karvadega. Kuulmekäiku kaitsevad pikad karvad, mis lähevad tahasuunas kasvavate karvadena sujuvalt üle kaeluseks. Käpapadjandite vahed on kaetud hästi lühikese karvaga.

Igal aastaajal hästi tihe alusvill on talvel veelgi rikkalikum ja kaitseb koera suurepäraselt ilmastiku karmuse eest. Seda leidub ka jalgadel ning alusvilla pikkuseks on ligikaudu pool kattekarva pikkusest.

VÄRVUS :

Lubatud on kõik värvused peale valge ; alusvilla värv on mitmesugune ja vastab kattekarva värvile. Valged värvimärgised eesrinnal ja varvastel on lubatud, kuid ebasoovitavad.

Karvkate koosneb sageli hallide, mustade ja liivakarva karvade segust ; hall värv võib ulatuda helehallist kuni tumehallini ; pruun , roostekarva või õlgkollane karvkate.

SUURUS JA KEHAKAAL :

Turjakõrgus isastel 56 kuni 62 cm,
emastel 52 kuni 56 cm.
Lubatav hälve : +/- 1 cm..

Kehakaal isastel 28 kuni 35 kg,
emastel 22 kuni 28 kg.

VEAD :

Kõiki kõrvalekaldeid eelnimetatud punktides tuleb lugeda vigadeks, mille aste hindamisel sõltub otseselt kõrvalekalde ulatusest.

- Üldmulje : Raskepärasmus, liigne elegantsus, liigne kõrgejalgsus.
- Pea : Halvad proportsioonid, mitteparalleelsed peajooned, liiga kumerdunud lauba-osa, liiga kerge koon, ülemäärane või puudulikult arenenud karvakasv, mitte sirge koonuselg, liiga järsk või ebapiisavalt väljendunud üleminek laubalt koonule.
- Hambad : Korrapäratu lõikehammaste paigutus, ühe lõikehamba (1I), ühe 2. eespurihamba(1 PM2) või ühe 3. purihamba (1 PM3) puudumine.
- Silmad : Heledad, ümarad, pallikujulised või sügaval asetsevad
- Kõrvad : Tüveosas liiga laiad, madala asetusega, ümarate tippudega ; kokku naalduvad või laiali hoiduvad püstkõrvad.
- Kael : Peenike, pikk, madalal õlgadele kinnitunud.
- Ülajoon : Selg ja/või nimme pikk või lühike, nõrk, läbi vajunud või välja kummuv.
- Rindkere : Ebapiisavale sügavusele ulatuv, alaosas puudub külgedele suunduv kumerus, liiga kitsas eesrind.
- Saba : Liiga madala asetusega, liiga kõrgelt kantud, tagajalgade vahele surutud, jõnksuga või küljele suunatud saba.
- Liikumine : Kitsas samm, puudulik tõuge ; sammupikkus on liiga lühike, esijalad tugevalt tõstetud.
- Karv : Ebapiisavalt karge, siledalt liibuv, Peas ehiskarv liiga lühike või liiga rikkalik, liiga pikk karv laubal, jalgade karvanarmastus on kas liiga tugevasti arenenud või puudulik. Pikk saba karvavimpliga. Ebapiisava tihedusega, liiga lühike või liiga pikk alusvill.
- Värvus : Liiga palju valget rinnal ja varvastel.
- Käitumine / Iseloom : Kurjus, loidus.

DISKVALIFITSEERIVAD VEAD :

- Käitumine / Iseloom : Agressiivsus või argus.

- Üldmulje : Tüübi puudused.
- Ninapeegel, mokad, silmalaud : Depigmentatsioon.
- Hambad: Ala- või ülehambumus, ka kontaktitu hammasterida, äraspidine kääritaoline hambumus; segahambumus; ühe 4. eespurihamba (PM4) puudumine ülevalt või ühe 1. purihamba (M1) puudumine alt, ühe 1. või 2. purihamba (M1 või M2) puudumine arvestamata M3, ühe 3. eespurihamba (PM 3) ja lisaks ühe mistahes muu hamba puudumine või kokku kolme või enama hamba puudumine.
- Silmad : Kollased silmad, valkjad silmad, lõikav pilk.
- Kõrvad : Kupeeritud kõrvad, lamedalt põskedele liibuvad kõrvad.
- Saba : Väljasirutatud piitsakujuline saba, rõngakujuline saba.
- Karvkate : Mistahes viisil trimmitud koer; pikk või täiesti lühike karv, sile või lokiline, villav või siidine karv; ehiskarva puudumine peas või liiga rikkalikult arenenud ehiskarv, mis katab silmad ning muudab pea väliskuju kontuure, alusvilla puudumine.
- Värvus : Valge karvkate või valget mistahes teises kohas peale eesrinna ja varvaste.
- Suurus : Kõrvalekalle lubatud piiridest.

Diskvalifitseerida tuleb ilmsete füüsiliste arenguhäiretega või käitumishälvetega koerad.

Märkus : Isastel peab olema kaks nähtavalt normaalselt arenenud ja täielikult munandikotti laskunud munandit.

Maret Kärsti tõlge

saksakeelsest originaalist, mai 2006.

heaks kiidetud EKL juhatuses 02.11.2006 protokoll nr 12